

Niết Bàn là Gì?

Khi được hỏi: "Làm sao tôi thoát được bánh xe luân hồi?" Một Thiền sư hỏi lại: "Ai buộc người vào đó?"

Đạo là một cái cửa không lối vào, hay một lối vào không cửa: vô môn quan. Đạo không có đường lối khuôn phép nào cả, đường của đạo là đường chim bay không có hành tung dấu vết. Kinh Lăng Già lấy biểu tượng một ngọn núi cao chót vót đứng cheo leo bên biển, chỉ có ai đắc thần thông mới lên được, và thần thông ấy chỉ cho thánh trí tự chứng, tự tu hành để thể hiện chân lý, không ai có thể truyền dạy cho ai.

Do đó mà đức Phật đã dè dặt bảo: "Trong 49 năm thuyết pháp, ta chưa từng nói một lời".

Bởi vì, dù Ngài có khô cổ rát họng để truyền trao giáo pháp, Ngài vẫn không sao nói ra được cái điều duy nhất đáng nói, mà chỉ phải nói quanh quẩn bằng ẩn dụ, truyện xưa tích cũ theo đúng kiểu cách một nhà mô phạm khuyên cái này nên làm, cái kia nên tránh, toàn những điều thuộc kỹ thuật tu hành hơn là tâm điểm của đạo là cái không thể nói. Không thể nói, có lẽ vì vừa quá đơn giản vừa quá phức tạp như hơi thở, có lẽ vì tâm hồn chúng ta quá rắc rối kiêu căng không muốn chấp nhận rằng Niết bàn là cái gì ở ngay trong những sự vật tầm thường gần gũi.

Chúng ta ưa tìm kiếm cao xa và ưa nghĩ rằng những cái chúng ta đang tìm kiếm phải rất thiêng liêng huyền bí. Chúng ta vô tình quên thực tế là, những nhu yếu phẩm như nước uống, không khí, những thứ tối cần, quý báu nhất cho đời sống vốn dĩ được phân phối đồng đều cho mọi sinh vật không theo một tiêu chuẩn nào hết. Chân lý hay Niết bàn, cũng vậy, vốn là của kho vô tận dành cho tất cả mọi người. Thế mà vì thiếu giản dị, vì quá kiêu căng, vì nghiệp lực buộc ràng, chúng ta cứ mãi mãi thiếu thốn khát khao, mong cầu tìm kiếm. Kết quả là càng tìm càng xa, càng mong thì lại càng vắng. Như lời Phật dạy trong kinh Niết bàn, "chúng ta như kẻ ngu đi tìm hư không, chạy khắp đông tây nam bắc không nơi nào bắt được hư không".

Lại có người thấy ngã quá đau khổ, muốn thoát ly bằng cách tự hủy diệt, có biết đâu rằng ngã đã là không thì có gì phải diệt. Kẻ ấy chẳng khác nào "như người sợ hư không mà trốn chạy khắp đông tây nam bắc không nơi nào thoát khỏi".

Thích Nữ Trí Hải